

Μελέτη περίπτωσης: ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ (βασικό επίπεδο)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΝΩΝΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΕΕ
ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ

Το σεμινάριο αποτελεί μέρος μίας σειράς εκδηλώσεων που οργανώνονται με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος Civil Justice της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αυτή η έκδοση έχει εκδοθεί με την οικονομική υποστήριξη του προγράμματος Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2014-2020. Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της ERA και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αντικατοπτρίζει τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Θέμα 1 : Δικαιοδοσία και εφαρμοστέο δίκαιο*

Η Μπριγγίτε (Ολλανδή υπήκοος) και ο Κάρελ (Σλοβένος υπήκοος), γνωρίστηκαν στη Χάγη της Ολλανδίας το 2005. Μετά τον γάμο τους το 2009 μετακομίζουν στη Μασσαλία της Γαλλίας όπου γεννιέται το 2013 η κόρη τους Άννα (υπήκοος Ολλανδίας και Σλοβενίας). Η Μπριγγίτε και ο Κάρελ αποφασίζουν να χωρίσουν στο τέλος του 2016. Η Μπριγγίτε και η Άννα επιστρέφουν στην Ολλανδία, ενώ ο Κάρελ παραμένει στη Μασσαλία, όπου απασχολείται σε καλά αμειβόμενη εργασία. Η Μπριγγίτε δεν έχει εισοδήματα και προτίθεται να ζητήσει διατροφή από τον Κάρελ για την ίδια και την Άννα. Εφόσον η Μπριγγίτε δεν πιστεύει ότι ο γάμος τους μπορεί να διασωθεί, προτίθεται επίσης να κάνει αίτηση διαζυγίου. Θέλει να γνωρίζει εάν μπορεί να υποβάλει την αίτησή της σε δικαστήριο στη Γαλλία ή την Ολλανδία.

Ερωτήσεις

1. Σύμφωνα με ποιους κανόνες θα καθοριστεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου για το διαζύγιο στα συγκεκριμένα κράτη μέλη της ΕΕ;
2. Σύμφωνα με ποιους κανόνες θα καθοριστεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου για τα ζητήματα διατροφής στα συγκεκριμένα κράτη μέλη της ΕΕ;
3. Θα διαφέρει η απάντηση στις ερωτήσεις 1 και 2 εάν στην περίπτωση μας:
 - A) η Μπριγγίτε ήταν Μεξικανή υπήκοος και ο Κάρελ Ρώσος υπήκοος;
 - B) ο Κάρελ είχε την συνήθη διαμονή του στις ΗΠΑ την χρονική περίοδο που η Μπριγγίτε επιθυμούσε να υποβάλει την αίτηση στην Ολλανδία; ή
 - Γ) ο «Κάρελ» ήταν στην πραγματικότητα «Κάρλα» και το ζευγάρι ήταν ομόφυλο που υιοθέτησε παιδί;
4. Με βάση τα αρχικά περιστατικά της υπόθεσης, πού θα πρέπει η Μπριγγίτε να καταθέσει:

*Το πρακτικό θέμα εξεπρόνησε η κ. JulianeHirsch – Μάρτιος 2017

A) αίτηση διαζυγίου

B) αίτημα για διατροφή συζύγου/ πρώην συζύγου

Γ) αίτημα για διατροφή παιδιού;

Για την απάντηση στην ερώτηση 4 και στις ερωτήσεις που ακολουθούν, παρακαλείστε να θεωρήσετε ότι η Μπριγγίτε και η Άννα κατοικούν στην Ολλανδία για 7 μήνες και έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Ολλανδία κατά την περίοδο που η Μπριγγίτε υποβάλει την αίτησή της στο δικαστήριο.

5. Μπορεί ο Κάρελ να καταθέσει αίτηση διαζυγίου στη Σλοβενία στη συγκεκριμένη περίπτωση; Δηλαδή, έχουν τα δικαστήρια της Σλοβενίας διεθνή δικαιοδοσία εάν ο αιτών είναι ο Κάρελ;

6. Υποθέστε ότι ο Κάρελ καταθέτει αίτηση διαζυγίου σε δικαστήριο της Σλοβενίας την 1η Μαρτίου 2017 και η Μπριγγίτε καταθέτει αίτηση διαζυγίου σε δικαστήριο της Ολλανδίας στις 2 Μαρτίου 2017. Ο Κάρελ ενημερώνει το δικαστήριο της Ολλανδίας ότι η υπόθεση εκκρεμεί σε δικαστήριο της Σλοβενίας. Μπορεί, παρόλα αυτά το ολλανδικό δικαστήριο να αποφασίσει για το διαζύγιο;

7. Σύμφωνα με ποιους κανόνες θα καθοριστεί το εφαρμοστέο δίκαιο για ζητήματα διαζυγίου στην υπόθεσή μας;

Για τους σκοπούς της ερώτησης θεωρείστε ότι

A) η Μπριγγίτε έχει υποβάλει την αίτηση σε ολλανδικό δικαστήριο

B) η Μπριγγίτε έχει υποβάλει την αίτηση σε γαλλικό δικαστήριο

8. Σύμφωνα με ποιους κανόνες θα καθοριστεί το εφαρμοστέο δίκαιο για ζητήματα της διατροφής συζύγου/πρώην συζύγου και διατροφής παιδιού;

Για τον σκοπό της απάντησης υποθέτουμε ότι

A) η Μπριγγίτε υπέβαλε τις αιτήσεις σε γερμανικό δικαστήριο

B) η Μπριγγίτε υπέβαλε τις αιτήσεις σε γαλλικό δικαστήριο

9. Ποιο θα είναι το εφαρμοστέο δίκαιο στην υπόθεση διαζυγίου εάν αυτή κριθεί από γαλλικό δικαστήριο;

10. Ποιο θα ήταν το εφαρμοστέο δίκαιο αναφορικά με

A) την διατροφή του συζύγου/πρώην συζύγου

B) τη διατροφή του παιδιού

εάν η υπόθεση κρινόταν σε γαλλικό δικαστήριο;

11. Θα ήταν διαφορετικό το εφαρμοστέο δίκαιο εάν ένα ολλανδικό δικαστήριο αποφάσιζε για

A) την διατροφή του συζύγου/πρώην συζύγου

B) τη διατροφή του παιδιού;

12. Υποθέστε ότι η Μπριγγίτε και ο Κάρελ είχαν αποφασίσει στα τέλη του 2016, όταν και οι δύο εξακολουθούσαν να έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Γαλλία, να επιλέξουν δικαστήριο και εφαρμοστέο δίκαιο ώστε να μειώσουν τις πιθανότητες μελλοντικών διαφωνιών. Θα μπορούσαν να συμφωνήσουν με δεσμευτικό τρόπο για τα ακόλουθα θέματα; Ποιου κράτους μέλους δικαστήριο και ποιο δίκαιο θα μπορούσαν να επιλέξουν; Παρακαλούμε σημειώστε τις σχετικές διατάξεις.

A) Επιλογή δικαστηρίου για το διαζύγιο

B) Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου για το διαζύγιο

Γ) Επιλογή δικαστηρίου για διατροφή συζύγου/ πρώην συζύγου

Δ) Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου για διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου

E) Επιλογή δικαστηρίου για διατροφή παιδιού

Στ) Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου για διατροφή παιδιού.

Περίπτωση II: (ΕΚΤΕΛΕΣΗ)

Η Λόρα (Ισπανή υπήκοος) και ο Αντρέας (Ισπανός υπήκοος) παίρνουν διαζύγιο μετά από 13 χρόνια έγγαμου βίου στο Λονδίνο όπου είχαν τη συνήθη διαμονή τους από το 2007. Στην απόφαση διαζυγίου της 3^{ης} Ιουνίου 2016, το δικαστήριο του Λονδίνου διατάσσει τον Αντρέας, μεταξύ άλλων, να καταβάλει στη Λόρα, η οποία είναι έγκυος, μηνιαία διατροφή διαζευγμένου 1200 λιρών. Η Λόρα επιστρέφει στην Ισπανία τον Ιούνιο του 2016 όπου γεννιέται η κόρη τους Χριστίνα την 1^η Δεκεμβρίου 2016. Επειδή ο Αντρέας όχι μόνο αρνείται να καταβάλει τη διατροφή που όρισε η απόφαση του δικαστηρίου του Ηνωμένου Βασιλείου,

αλλά αρνείται και να παρέχει στη Λόρα οποιαδήποτε οικονομική υποστήριξη για τη Χριστίνα, η Λόρα προσέφυγε σε ισπανικό δικαστήριο, το οποίο με απόφασή του, (στις 2 Απριλίου 2017) διατάσσει τον Αντρές να καταβάλει μηνιαία διατροφή για τη Χριστίνα ύψους 330 ευρώ. Ο Αντρές ζει τώρα στο Βέλγιο, απασχολείται σε καλά αμειβόμενη εργασία στις Βρυξέλλες και κατέχει ακίνητη περιουσία στη Δανία.

1. Θα μπορέσει η Λόρα να εκτελέσει τις αποφάσεις των Δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ισπανίας, στο Βέλγιο και στη Δανία βάσει του Κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή; Εάν ναι, ποιες διατάξεις του Κανονισμού θα εφαρμοστούν;
2. Υποθέστε ότι το δικαστήριο του Λονδίνου, αντί της μηνιαίας διατροφής, διέταξε τον Αντρές να καταβάλει στη Λόρα ένα κατ' αποκοπή ποσό 140000 λιρών. Η απόφαση αυτή θα είναι εκτελεστή στο Βέλγιο και τη Δανία με βάση τον Κανονισμό της ΕΕ για τη διατροφή;
3. Θα λάμβανε η Λόρα βοήθεια από την Κεντρική Αρχή βάσει του Κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή κατά την εκτέλεση της ισπανικής απόφασης περί διατροφής παιδιού στο Βέλγιο ή τη Δανία;

ΠΡΑΚΤΙΚΟ αρ. 1

Διασυνοριακό διαζύγιο και διατροφή*

Απαντήσεις

Μεθοδολογία

Σε υποθέσειςμε διασυνοριακή διάσταση, τα ακόλουθα βήματα μπορούν να βοηθήσουν στην εξεύρεση των διατάξεων που πρέπει να εφαρμοστούν:

Βήμα 1. Προσδιορίστε τον σχετικό τομέα δικαίου.

Βήμα 2. Εξετάστε ποια πτυχή των ενωσιακών κανονισμών που εμπεριέχουν κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου είναι εφαρμοστέα.

Βήμα 3. Βρείτε τις σχετικές νομικές πηγές της ΕΕ και του διεθνούς δικαίου.

Βήμα 4. Ελέγξτε το καθ' ύλη, κατά τόπο και rationetemporisπεδίο εφαρμογής των αντίστοιχων ενωσιακώνκαι διεθνών ρυθμίσεων και, όπου περισσότερες ρυθμίσεις είναι σχετικές, ελέγξτε τη σχέση τους μεταξύ τους.

Βήμα 5. Βρείτε τις σωστές διατάξεις.

Σημειώστε ότι, όταν σε περίπτωση διασυνοριακής υποθέσεως δεν προβλέπεται κανονισμός ή πράξη της ΕΕ, θα πρέπει να εφαρμοστούν οι κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του ενδιαφερόμενου κράτους.

Υπόθεση I

Ερώτηση 1: Σύμφωνα με ποιους κανόνες θα καθοριστεί η διεθνής δικαιοδοσία για το διαζύγιοστα συγκεκριμένα κράτη μέλη της ΕΕ;

Διεθνής δικαιοδοσία σε θέματα διαζυγίου

Στην προκειμένη περίπτωση, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την

*Το πρακτικό θέμα εξεπώνησε η κ. JulianeHirsch – Μάρτιος 2017

αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, για την κατάργηση του κανονισμού 1347/20 (ΕΚ) (στο εξής: «Κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα») είναι το μέσο που εφαρμόζεται για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας σε θέματα διαζυγίου. Ούτε το καθ' ύλη, ούτε το κατά τόπο ούτε το rationetemporisπεδίο εφαρμογής αποτελεί πρόβλημα εδώ (βλ.επισκόπηση παρακάτω).

Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα

Καθ' ύλη πεδίοεφαρμογής. Ο κανονισμός εφαρμόζεται "σε αστικές υποθέσεις που αφορούν [...] διαζύγιο, δικαστικό χωρισμό ή ακύρωση γάμου" (άρθρο 1 στοιχείο α)). Ο κανονισμός εφαρμόζεται επιπλέον "σε αστικές υποθέσεις που αφορούν [...] την ανάθεση, άσκηση, ανάθεση σε τρίτο, την ολική ή μερική αφαίρεση της γονικής μέριμνας" (άρθρο 1 στοιχείο β). Η τελευταία ρύθμιση, ωστόσο, δεν είναι σχετική για το εδώ πρακτικό θέμα. Το καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής σε γαμικές διαφορές διευκρινίζεται περαιτέρω στην αιτιολογική σκέψη 8 του κανονισμού, σύμφωνα με την οποία "Όσον αφορά τις αποφάσεις για το διαζύγιο, τον δικαστικό χωρισμό ή την ακύρωση του γάμου, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στη λύση του συζυγικού δεσμού και δεν θα πρέπει να επηρεάζει θέματα όπως λόγοι διαζυγίου, περιουσιακές συνέπειες του γάμου ή οποιαδήποτε άλλα συναφή ζητήματα».

Κατά τόπο πεδίο εφαρμογής. Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση τη Δανία, βλέπε αιτιολογική σκέψη 31.

Σημειώστε: Είναι καλύτερο να μην βασιστεί κανείς μόνο στο κείμενο ενός κανονισμού για να καθορίσει τη δυνατότητα εφαρμογής του κανονισμού στη Δανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Μερικές φορές, ένα κείμενο κανονισμού της ΕΕ εγκρίνεται χωρίς τη συμμετοχή της Δανίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά στη συνέχεια, σε μεταγενέστερο στάδιο, επεκτείνεται η εφαρμογή του κανονισμού.

Όσον αφορά τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα, η κατάσταση είναι (Φεβρουάριος 2017) η ίδια σήμερα: η Δανία δεν συμμετέχει στην εφαρμογή του. Δείτε την ιστοσελίδα EUR-lex για ενημερωμένες πληροφορίες.

Rationetemporis πεδίο εφαρμογής. Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα εφαρμόζεται από την 1η Μαρτίου 2005, βλ. Άρθρο 72. Οι μεταβατικές διατάξεις ορίζουν ότι ο "κανονισμός εφαρμόζεται μόνο σε δικαστικές διαδικασίες που έχουν κινηθεί, σε έγγραφα που έχουν συνταχθεί ή καταχωρηθεί ως δημόσια έγγραφα και σε συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ των μερών μετά την ημερομηνία εφαρμογής ... » (βλ. άρθρο 64, παράγραφος 1). Το άρθρο 64 παράγραφοι 2 έως 4 αφορά την εφαρμογή του κανονισμού στις αποφάσεις που εκδόθηκαν πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού και στις αποφάσεις που εκδόθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή σε διαδικασίες που είχαν ξεκινήσει προηγουμένως.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα, βλ., μεταξύ άλλων, τον "Οδηγό πρακτικής για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙ "που δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2014.

Σημειώστε **Επικείμενη τροποποίηση του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα**

Τροποποιήσεις του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα συζητούνται επί του παρόντος με βάση την αξιολόγηση της λειτουργίας του κανονισμού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η προς το παρόν πρόταση τροποποίησης των διατάξεων για τη διεθνή δικαιοδοσία σε γαμικές διαφορές διατηρεί το status quo.

Βλέπε για περαιτέρω λεπτομέρειες την Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας και τη διεθνή απαγωγή παιδιών (COM (2016) 411 τελικό) και την αιτιολογική έκθεση.

Ερώτηση 2. Σύμφωνα με ποιούς κανόνες θα καθορισθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου για τα ζητήματα διατροφής στα συγκεκριμένα κράτη μέλη της ΕΕ;

Απάντηση: Διεθνής δικαιοδοσία επί υποχρεώσεων διατροφής

Στην περίπτωσή μας, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε υποχρεώσεις διατροφής (στο εξής: «Κανονισμός ΕΕ για τη διεθνή δικαιοδοσία επί διατροφής ή κανονισμός ΕΕ για τη διατροφή»). Ούτε το καθ' ύλη ούτε το κατά τόπο ούτε το κατά χρόνο πεδίο εφαρμογής αποτελεί πρόβλημα εδώ (βλ. επισκόπηση παρακάτω).

Ο κανονισμός της ΕΕ για τη διατροφή

Καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής. Ο κανονισμός εφαρμόζεται "στις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακή σχέση, συγγένεια, γάμο ή αγχιστεία" (βλ. Άρθρο 1 παράγραφος 1). Το καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής διευκρινίζεται περαιτέρω στις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού. Η αιτιολογική σκέψη 11 υπογραμμίζει την πρόθεση του νομοθέτη να καλύπτει "όλες" τις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακή σχέση, συγγένεια, γάμο ή αγχιστεία "προκειμένου να διασφαλιστεί ίση μεταχείριση όλων των δικαιούχων διατροφής" και ότι "για τους σκοπούς του κανονισμού, ο όρος «υποχρέωση διατροφής» πρέπει να ερμηνεύεται αυτόνομα». Οι αιτιολογικές σκέψεις 15 και 16 υπογραμμίζουν την καθολική/οικουμενική ισχύ των κανόνων δικαιοδοσίας του κανονισμού.

Κατά τόπο πεδίο εφαρμογής. Ο κανονισμός της ΕΕ για τη διατροφή ισχύει σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου και της Δανίας. Ωστόσο, για τη Δανία, ο κανονισμός εφαρμόζεται εν μέρει μόνο.

(N.B. Το κείμενο του κανονισμού δημιουργεί σύγχυση ως προς το θέμα αυτό: Οι αιτιολογικές σκέψεις 47 και 48 αναφέρουν ρητώς ότι το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία δεν συμμετέχουν στην έκδοση του κανονισμού.)

Μολονότι το Ηνωμένο Βασίλειο αρχικώς δεν συμμετείχε στη θέσπιση του κανονισμού, το οποίο αντικατοπτρίζει την αιτιολογική σκέψη 47, το **Ηνωμένο Βασίλειο** προσχώρησε στον κανονισμό μετά την έγκρισή του και η εφαρμογή του κανονισμού επεκτάθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο με απόφαση της Επιτροπής (απόφαση 2009/451/ΕΚ της 8ης Ιουνίου 2009, ΕΕ L 149 της 12.06.2009, σ. 73).

Η **Δανία** κοινοποίησε στην Επιτροπή, με επιστολή της 14ης Ιανουαρίου 2009, την απόφασή της να εφαρμόσει το περιεχόμενο του κανονισμού για τη διατροφή, στο μέτρο που ο παρών κανονισμός τροποποιεί τον κανονισμό Βρυξέλλες I (βλ. ΕΕ L 149 της 12.06.2009, σ. 80), συμφωνία που συνήφθη με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στις 19 Οκτωβρίου 2005, σύμφωνα με την οποία η Δανία θα κοινοποιήσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την απόφασή της σχετικά με την εφαρμογή ή όχι του περιεχομένου των τροποποιήσεων του κανονισμού Βρυξέλλες I. Αυτό σημαίνει ότι το περιεχόμενο του "κανονισμού περί διατροφής θα εφαρμοστεί στις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δανίας, με εξαίρεση τις διατάξεις των κεφαλαίων III και VIII". Επίσης, "οι διατάξεις του άρθρου 2 και του κεφαλαίου IX του κανονισμού περί διατροφής εφαρμόζονται μόνο στο βαθμό που αφορούν τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση, την εκτελεστικότητα και την εκτέλεση

αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη" (βλ. κοινοποίηση της Δανίας).

Rationetemporisπεδίο εφαρμογής. Ο κανονισμός για τη διατροφή εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ από τις 18 Ιουνίου 2011. Οι μεταβατικές διατάξεις του κανονισμού για τη διατροφή περιλαμβάνονται στο άρθρο 75 του κανονισμού όπως τροποποιήθηκε με το διορθωτικό που δημοσιεύθηκε στην ΕΕ L 131 της 18.05.2011, σ. 26, και το διορθωτικό που δημοσιεύθηκε στην ΕΕ L 8, 12.1.2013, σελ. 19. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 75 παράγραφος 2, ο κανονισμός εφαρμόζεται σε διαδικασίες που έχουν κινηθεί, σε δικαστικούς συμβιβασμούς που έχουν εγκριθεί ή έχουν συναφθεί και σε δημόσια έγγραφα που έχουν εκδοθεί από την ημερομηνία εφαρμογής του (δηλαδή στις 18 Ιουνίου 2011).

Ερώτηση 3: Θα ήταν διαφορετικές οι απαντήσεις στις ερωτήσεις 1 και 2 αν στην περίπτωσή μας:

α) Η Brigitte ήταν Μεξικανή υπήκοος και ο Karel Ρώσος υπήκοος;

β) Ο Κάρελ είχε τη συνήθη διαμονή του στις ΗΠΑ τη στιγμή που η Brigitte θέλει να φέρει την υπόθεσή της στην Ολλανδία ; ή

γ) Ο "Karel" ήταν στην πραγματικότητα "Karla" και το ζευγάρι ήταν ζευγάρι του ίδιου φύλου που είχε υιοθετήσει ένα παιδί;

Απαντήσεις:

Η απάντηση στην ερώτηση 3α) είναι: Όχι, οι κανόνες του κανονισμού Βρυξέλλες Ια και του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής εξακολουθούν να ισχύουν για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας ενός γαλλικού ή ολλανδικού δικαστηρίου σε θέματα διαζυγίου ή διατροφής αντιστοίχως. Ούτε ο κανονισμός Βρυξέλλες Ια ούτε ο κανονισμός της ΕΕ για τη διατροφή απαιτούν από τους διαδίκους να έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους της ΕΕ. Για τις προθέσεις του νομοθέτη σχετικά με τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις διαζυγίου του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, βλέπε, μεταξύ άλλων, τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 8 και 12 του προγενέστερου κανονισμού της ΕΕ αριθ. 1347/2000, του οποίου οι διατάξεις σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία σε γαμικές διαφορές επαναλαμβάνονται ουσιαστικά στον κανονισμό Βρυξέλλες Ια. Για τον κανονισμό για τη διατροφή της ΕΕ, βλέπε ειδικότερα τις αιτιολογικές σκέψεις 14 και επόμενες.

Το ίδιο ισχύει για την ερώτηση 3β). Το γεγονός ότι ένας διάδικος / ο εναγόμενος έχει τη συνήθη διαμονή του σε χώρα εκτός της ΕΕ δεν αποκλείει γενικά την εφαρμογή των κανόνων περί διεθνούς δικαιοδοσίας των

κανονισμών. Βλέπε τον κανονισμό της ΕΕ για τη διατροφή, επίσης την αιτιολογική σκέψη 15, η οποία ορίζει τα εξής: «Για να διασφαλισθούν τα συμφέροντα των δικαιούχων διατροφής και να ευνοηθεί η ορθή απονομή δικαιοσύνης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που απορρέουν από τον κανονισμό αριθ. 44/2001 πρέπει να προσαρμοστούν. Το γεγονός ότι ο εναγόμενος έχει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτο κράτος δεν πρέπει πλέον να αποκλείει την εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας και δεν θα πρέπει πλέον να γίνεται παραπομπή στο εθνικό δίκαιο».

Η ερώτηση 3γ) είναι πιο δύσκολο να απαντηθεί. Το αν ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα ισχύει για τους γάμους προσώπων ιδίου φύλου ή όχι είναι ένα εξαιρετικά αμφισβητούμενο και ακόμη αδιευκρίνιστο ζήτημα.

Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα εφαρμόζεται "σε θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου" (άρθρο 1α), αλλά **δεν περιέχει ορισμό του "γάμου"**. Οι γάμοι μεταξύ προσώπων του ιδίου φύλου προβλέπονται μόνο σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ (παρόλο που ο αριθμός αυτός αυξάνεται), ενώ άλλα κράτη μέλη της ΕΕ επιτρέπουν σε συντρόφους του ίδιου φύλου μόνο να καταρτίζουν κατά νόμο σύμφωνο συμβίωσης και ορισμένα κράτη απλώς αρνούνται στα πρόσωπα του ίδιου φύλου τη δυνατότητα να επισημοποιήσουν τη σχέση τους. Επομένως, είναι προφανές ότι δεν υπάρχει κοινή προσέγγιση εντός της ΕΕ για το αν σύντροφοι του ίδιου φύλου μπορούν να συνάψουν γάμο και κατά πόσον ο όρος "γάμος" θα μπορούσε, συνεπώς, να περιλαμβάνει γάμο προσώπων του ίδιου φύλου.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη νομική κατάσταση των ζευγαριών του ίδιου φύλου στην Ευρώπη: Boele-Woelki / Fuchs, *Ίδιου-Φύλου Σχέσεις και Πέρα, Θέματα φύλου στην ΕΕ*, 3η έκδοση Cambridge 2017.

Όσον αφορά τον όρο «γάμος» στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα, πρέπει να υπογραμμιστεί η ανάγκη για αυτόνομη ερμηνεία, δηλαδή η δυνατότητα εφαρμογής του κανονισμού στον γάμο προσώπων του ίδιου φύλου δεν μπορεί να εξαρτάται από την έννοια του όρου "γάμος" από το εθνικό δίκαιο. Ωστόσο, οι διαφορετικές προσεγγίσεις για τον γάμο προσώπων του ίδιου φύλου στην ΕΕ διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στα επιχειρήματα που ανταλλάσσονται μεταξύ εκείνων που υποστηρίζουν τη δυνατότητα εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα στο γάμο προσώπων του ίδιου φύλου και σε όσους υποστηρίζουν το αντίθετο.

Εκείνοι που αντιτίθενται στην εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα στον γάμο προσώπων του ίδιου φύλου αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός

ότι κατά το χρόνο σύνταξης του κανονισμού μόνο ένα κράτος μέλος της ΕΕ (Κάτω Χώρες) επέτρεπε το γάμο προσώπων του ίδιου φύλου και, επομένως, δεν προοριζόταν να συμπεριληφθεί ο γάμος προσώπων του ίδιου φύλου στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα.

Άλλοι υποστηρίζουν ότι ακόμη και αν ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα θεσπίστηκε σε περίοδο που ο γάμος προσώπων του ίδιου φύλου δεν ήταν ακόμη ευρέως αποδεκτός, αυτό δεν αποτελεί επιχείρημα κατά της εφαρμογής του σήμερα στο γάμο προσώπων του ίδιου φύλου. Ο κανονισμός δεν ορίζει την έννοια "γάμος" και συνεπώς δεν αποκλείει ρητώς το γάμο προσώπων του ίδιου φύλου. Επιπλέον, οι κανόνες του ενωσιακού δικαίου πρέπει σήμερα να εφαρμόζονται κατά τρόπο συμβατό με τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και ο Χάρτης απαγορεύει ρητά κάθε διάκριση λόγω φύλου ή γενετήσιου προσανατολισμού (άρθρο 21 παράγραφος 1) του Χάρτη). Όπως ελέγχθη, το ζήτημα δεν έχει ακόμη επιλυθεί, το Δικαστήριο της ΕΕ δεν είχε μέχρι τώρα την ευκαιρία να κρίνει επί του θέματος και ενδέχεται να δούμε προς το παρόν διαφορετικές ερμηνείες του όρου "γάμος" στις Βρυξέλλες ΙΙα σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή σε θέματα μεταξύ συζύγων ίδιου φύλου, προκύπτουν παρόμοια ερωτήματα. Ωστόσο, ο κανονισμός της ΕΕ περί διατροφής έχει πολύ ευρύ πεδίο εφαρμογής, δεδομένου ότι ισχύει για ΟΛΕΣ τις "υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακή σχέση, συγγένεια, γάμο ή αγχιστεία" (βλ. Άρθρο 1 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 11). Ακόμη και αν ένας γάμος προσώπων του ίδιου φύλου δεν θεωρείτο γάμος κατά την έννοια του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή, η διατροφή μεταξύ συντρόφων θα μπορούσε να θεωρηθεί ως άλλη "υποχρέωση διατροφής οικογενειακής σχέσεως". Το αν υφίσταται πράγματι υποχρέωση διατροφής συνιστά, εν πάση περιπτώσει, ερώτηση στην οποία απαντά το εφαρμοστέο δίκαιο.

Τέλος, όσον αφορά τη διατροφή του παιδιού (Άννα), ο Κανονισμός της ΕΕ περί διατροφής εφαρμόζεται χωρίς κανένα περιορισμό, ανεξάρτητα από την οικογενειακή κατάσταση των γονέων.

Ερώτηση 4: Επιστρέφοντας στα αρχικά πραγματικά περιστατικά της προκειμένης υπόθεσης ενώπιον ποιου δικαστηρίου θα μπορούσε να καταθέσει αίτηση η Brigitte

α) για διαζύγιο,

β) για τη διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου,

γ) για διατροφή παιδιών;

Όταν δίδετε σε αυτό και σε όλες τις ακόλουθες ερωτήσεις απάντηση σχετικά με την προκειμένη υπόθεση, υποθέστε ότι η Brigitte και η Anna διαμένουν στην Ολλανδία επί 7 μήνες και ότι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Ολλανδία κατά το χρόνο που η Brigitte φέρνει την υπόθεσή της ενώπιον του δικαστηρίου.

Απαντήσεις:

α) Δικαιοδοσία για διαζύγιο

Η Brigitte μπορούσε να καταθέσει αίτηση διαζυγίου είτε στη Γαλλία είτε στις Κάτω Χώρες.

Τα δικαστήρια της Γαλλίας θα έχουν διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 3 α), δεύτερη περίπτωση και τρίτη περίπτωση του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Οι σύζυγοι είχαν την τελευταία συνήθη διαμονή στη Γαλλία και ένας από αυτούς εξακολουθεί να κατοικεί εκεί. Ο εναγόμενος έχει τη συνήθη διαμονή του στη Γαλλία.

Τα δικαστήρια των Κάτω Χωρών θα έχουν διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 3 α), περίπτωση 6 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Η Brigitte έχει τη συνήθη διαμονή της στις Κάτω Χώρες, καθώς κατοικεί εκεί περισσότερο από 6 μήνες αμέσως πριν από την υποβολή της αίτησης και είχε την ιθαγένεια των Κάτω Χωρών.

Η Brigitte είναι ελεύθερη να επιλέξει μεταξύ των εναλλακτικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας.

Σημαντική νομολογία σχετικά με την επικουρική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας, κατ' άρθρο 7 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα:

ΔΕΕ - Απόφαση της 29.11.2007 - Kerstin Sundelind Lopez κατά Miguel Enrique Lopez Lizazo (C-68/07)

Πριν από το χωρισμό τους, η κυρία Sundelind Lopez (Σουηδή υπήκοος) και ο κ. Lopez Lizazo (Κουβανός υπήκοος) είχαν την κοινή τους συνήθη διαμονή στη Γαλλία. Ο κ. Lopez Lizazo έφυγε στη συνέχεια στην Κούβα. Η κα. Sundelind Lopez κατέθεσε αίτηση διαζυγίου στη Σουηδία. Δεν αμφισβητήθηκε η διεθνής δικαιοδοσία των γαλλικών δικαστηρίων σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα.

Το ΔΕΕ ρωτήθηκε εάν τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους θα μπορούσαν να στηρίξουν τη διεθνή δικαιοδοσία τους στο εθνικό δίκαιο «όταν ο εναγόμενος σε υπόθεση διαζυγίου δεν κατοικεί ούτε σε κράτος μέλος ούτε είναι πολίτης κράτους μέλους, παρά το γεγονός ότι ένα δικαστήριο σε άλλο κράτος μέλος μπορεί να έχει διεθνή δικαιοδοσία, εφαρμόζοντας έναν από τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που ορίζονται στο άρθρο 3 [του Κανονισμού]».

Το Δικαστήριο έκρινε ότι «τα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα [...] πρέπει να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι, στο πλαίσιο δίκης διαζυγίου, στην περίπτωση κατά την οποία ο εναγόμενος δεν έχει συνήθη διαμονή σε κράτος μέλος και δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους, τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους δεν μπορούν να θεμελιώσουν τη δικαιοδοσία τους στο εθνικό τους δίκαιο για να αποφανθούν επί της αγωγής αυτής, αν δικαστήρια άλλου κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 3 του εν λόγω κανονισμού».

β) Διεθνής δικαιοδοσία για διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου

Η Brigitte θα μπορούσε να ασκήσει αγωγή διατροφής συζύγου ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας της στις Κάτω Χώρες ή ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του Karel στη Γαλλία.

Το γαλλικό δικαστήριο θα έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 3 στοιχείο α) του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή. Ο Karel, ως εναγόμενος, έχει τη συνήθη διαμονή του στη Μασσαλία. Το ολλανδικό δικαστήριο θα έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 3 στοιχείο β) του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή. Η δικαιούχος, Brigitte, έχει τη συνήθη διαμονή της στις Κάτω Χώρες. Το άρθρο 3 στοιχείο γ) του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή επιτρέπει επίσης στον αιτούντα να υποβάλει αγωγή διατροφής ενώπιον του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία για το διαζύγιο, υπό την προϋπόθεση ότι η αγωγή διατροφής είναι παρεπόμενη της αιτήσεως διαζυγίου. Γνωρίζοντας ότι η διεθνής δικαιοδοσία για το διαζύγιο στην περίπτωση μας βρίσκεται είτε στη Γαλλία ή στις Κάτω Χώρες, το άρθρο 3 γ) δεν μας παρέχει περαιτέρω forum για την αξίωση διατροφής.

Σημειώστε: Σε αντίθεση με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα, ο κανονισμός της ΕΕ για τη διατροφή επιτρέπει την επιλογή δικαστηρίου (βλ. άρθρο 4 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή). Δεδομένου ότι το επιλεγέν δικαστήριο πρέπει να θεωρείται ότι έχει "αποκλειστική" δικαιοδοσία, εκτός αν συμφωνηθεί διαφορετικά (βλ. Άρθρο 4 παράγραφος 1), είναι σκόπιμο να ξεκινήσει πάντοτε η διερεύνηση της

διεθνούς δικαιοδοσίας στα θέματα διατροφής, εξετάζοντας εάν έχει γίνει από τα μέρη εγκύριως επιλογή δικαστηρίου. Στην περίπτωση μας, δεν υπάρχει τέτοια επιλογή. Ελλείψει επιλογής δικαιοδοσίας, η επόμενη διάταξη που πρέπει να εξεταστεί είναι το άρθρο 3 του κανονισμού. Μόνον εάν αυτό το άρθρο δεν μας παρέχει διεθνή δικαιοδοσία, θα πρέπει να εξεταστεί το άρθρο 5 και, τέλος, τα άρθρα 6 και 7.

Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα άρθρα 5, 6 και 7 του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής δεν έχουν ισοδύναμο περιεχόμενο με τις διατάξεις περί γαμικών διαφορών του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής, διεθνή δικαιοδοσία έχει το δικαστήριο ενός κράτους μέλους εφόσον «*παρίσταται ο εναγόμενος χωρίς να αμφισβητήσει τη δικαιοδοσία*». Το άρθρο αυτό συμπληρώνεται από το άρθρο 6 (επικουρική δικαιοδοσία) και το άρθρο 7 (*forumnecessitatis*). Οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή προορίζονται να αποτελέσουν ένα συνεκτικό σύνολο κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας που θα καθιστούν παρωχημένη την προσφυγή στους εθνικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 15 και 16 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή).

γ) Διεθνής δικαιοδοσία για τη διατροφή παιδιών

Η αξίωση για διατροφή τέκνου μπορεί να ασκηθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του τέκνου στις Κάτω Χώρες ή στο δικαστήριο του τόπου κατοικίας του Karel στη Γαλλία. Το γαλλικό δικαστήριο θα έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 3 στοιχείο α) του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή. Ο Karel, ο εναγόμενος, έχει τη συνήθη διαμονή του στη Μασσαλία. Το ολλανδικό δικαστήριο θα έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 3, στοιχείο β) του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή. Ο δανειστής, η Άννα, έχει συνήθη διαμονή στις Κάτω Χώρες.

Το άρθρο 3, στοιχείο δ) του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής δεν παρέχει άλλο φόρουμ. Η διεθνής δικαιοδοσία για τη γονική μέριμνα θα ανήκε, σύμφωνα με το άρθρο 8 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, στα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού: εδώ, στις Κάτω Χώρες.

Παρατήρηση: Σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ, οι δικαστές που εκδικάζουν υποθέσεις διαζυγίου σε καθαρά εθνικές υποθέσεις κρίνουν επίσης ζητήματα διατροφής και γονικής μέριμνας. Αυτό είναι σύμφωνο με τους εθνικούς διαδικαστικούς κανόνες. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι στις διεθνείς οικογενειακές διαφορές η δικαιοδοσία **πρέπει να**

βασίζεται στους σχετικούς ενωσιακούς κανονισμούς και άλλα διεθνή κείμενα. Ως αποτέλεσμα της εφαρμογής αυτών των κανόνων, μπορεί να συμβεί διαφορετικά δικαστήρια να εκδικάζουν θέματα διαζυγίου, διατροφής συζύγων, διατροφής παιδιών ή / και γονικής μέριμνας.

Σημειώστε: Σημαντική διαφορά μεταξύ των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας του Κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής και εκείνων του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Οι τελευταίοι είναι κλασσικοί κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας. Δηλαδή, ορίζουν μόνο ότι θα έχουν διεθνή δικαιοδοσία τα δικαστήρια ενός συγκεκριμένου κράτους, ενώ η απόφαση για την κατά τόπο αρμοδιότητα, δηλαδή ποιο δικαστήριο εντός αυτού του κράτους θα κρίνει τη διαφορά, αφήνεται στο εθνικό δικονομικό δίκαιο. Ο Κανονισμός της ΕΕ περί διατροφής ρυθμίζει τόσο τη διεθνή δικαιοδοσία όσο και την κατά τόπο αρμοδιότητα.

Συγκρίνετε τη διατύπωση: Τα άρθρα 3 α) και 3 β) του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή ορίζουν: «*Το ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ του ΤΟΠΟΥ όπου έχει τη συνήθη διαμονή του ...*», ενώ το Άρθρο 3 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα «*Η δικαιοδοσία ανήκει στα ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ του κράτους μέλους α) στην επικράτεια του οποίου ...*».

Σχετική νομολογία του ΔΕΕ :

ΔΕΕ - Απόφαση της 18.12.2014 - Συνεκδικασθείσες υποθέσεις Sanders κατά Verhaegen (C-400/13) και Huber κατά Huber (C-408/13). Για την ερμηνεία του άρθρου 3 στοιχείο β) του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής το Δικαστήριο της ΕΕ στις υποθέσεις Sanders κατά Verhaegen (C-400/13) και Huber κατά Huber (C-408/13) έκρινε επί προδικαστικών ερωτημάτων δύο γερμανικών δικαστηρίων σχετικά με την ερμηνεία του ανωτέρου άρθρου. Το ερώτημα ήταν αν η διάταξη αυτή απαγορεύει εθνική νομοθεσία που συγκεντρώνει τη διεθνή δικαιοδοσία και αρμοδιότητα πρωτοβάθμιου δικαστηρίου διαφορετικού από εκείνο του τόπου συνήθους διαμονής του δικαιούχου.

Η Γερμανία είχε θεσπίσει ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η διεθνής δικαιοδοσία και αρμοδιότητα βάσει της οποίας πρωτοβάθμια δικαστήρια που δικάζουν θέματα διασυννοριακών υποχρεώσεων διατροφής συγκεντρώνεται σε πρωτοβάθμιο δικαστήριο στην έδρα του Εφετείου, δηλαδή το κανονικό πρωτοβάθμιο δικαστήριο της συνήθους διαμονής του εναγομένου. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο του δικαιούχου δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία. Σκοπός αυτής της διάταξης ήταν να επικεντρωθεί η διεθνής δικαιοδοσία και αρμοδιότητα σε

συγκεκριμένα δικαστήρια που ειδικεύονται σε θέματα διασυνοριακής διατροφής.

Το ΔΕΕ έκρινε ότι "το άρθρο 3 στοιχείο β) [...] πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη [...], εκτός αν ο κανόνας αυτός συντελεί στην υλοποίηση του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και προστατεύει το συμφέρον των δικαιούχων διατροφής, ευνοώντας συγχρόνως την αποτελεσματική είσπραξη των αξιώσεων αυτών, πράγμα το οποίο πάντως οφείλουν να ελέγχουν τα αιτούντα δικαστήρια».

Για περαιτέρω, βλ., μεταξύ άλλων, τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Jääskinen.

Ερώτηση 5: Θα μπορούσε ο Κάρελ στην υπόθεση μας να καταθέσει διαζύγιο στη Σλοβενία;

Απάντηση:

Όχι, δεν υπάρχει διάταξη του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα που θα επέτρεπε τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Σλοβενίας στην περίπτωση μας.

Ερώτηση 6: Ας υποθέσουμε ότι ο Karel ασκεί αγωγή διαζυγίου σε σλοβενικό δικαστήριο την 1η Μαρτίου 2017 και ότι η Brigitte ασκεί αγωγή σε ολλανδικό δικαστήριο στις 2 Μαρτίου 2017. Ο Karel ενημερώνει το ολλανδικό δικαστήριο ότι το σλοβενικό δικαστήριο έχει ήδη επιληφθεί του διαζυγίου. Θα μπορούσε εντούτοις το ολλανδικό δικαστήριο να αποφασίσει για το διαζύγιο;

Απάντηση:

Όπως αναφέρεται στην απάντηση 5, το σλοβενικό δικαστήριο δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα διαζυγίου βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Ωστόσο, το ολλανδικό δικαστήριο δεν μπορεί απλώς να αγνοήσει το γεγονός ότι ένα σλοβενικό δικαστήριο είχε επιληφθεί πρώτο. Το άρθρο 19 παράγραφος 1 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα ορίζει ότι «όταν έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου μεταξύ των αυτών διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο, αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία του, μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο». Επομένως, το ολλανδικό δικαστήριο πρέπει να αναμείνει μέχρις ότου το σλοβενικό δικαστήριο εξετάσει τη δικαιοδοσία του. Το άρθρο 17 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα ορίζει ότι «εφόσον Δικαστήριο

κράτους μέλους επιληφθεί υποθέσεως επί της οποίας δεν έχει δικαιοδοσία δυνάμει του παρόντος κανονισμού και για την οποία δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του παρόντος κανονισμού, οφείλει αυτεπαγγέλτως να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο». Το σλοβενικό δικαστήριο πρέπει επομένως να κρίνει ότι δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία. Το ολλανδικό δικαστήριο μπορεί στη συνέχεια να προχωρήσει στην εξέταση του διαζυγίου.

Σημειώστε: *Lispendens*

Ο Κανονισμός της ΕΕ περί διατροφής περιέχει αντίστοιχους κανόνες για περιπτώσεις όπου δύο δικαστήρια επιλαμβάνονται μεταξύ των ιδίων διαδίκων. Βλέπε άρθρα 10 και 12 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή.

Νομολογία περί εκκρεμοδικίας στο πλαίσιο του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα: ΔΕΕ - Απόφαση της 5.10.2015 - Α Β (C-489/14), Γάλλοι σύζυγοι, γονείς δύο παιδιών, που διαμένουν εδώ και χρόνια στο Ηνωμένο Βασίλειο, χώρισαν το 2010. Ο σύζυγος άσκησε αγωγή για δικαστικό χωρισμό στη Γαλλία. Η σύζυγος υπέβαλε αίτηση διαζυγίου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Ερώτηση 7: Σύμφωνα με ποιούς κανόνες θα καθοριστεί το εφαρμοστέο δίκαιο στο διαζύγιο στην περίπτωσή μας;

Για το σκοπό αυτής της ερώτησης υποθέτουμε:

α) Η Brigitte υπέβαλε αίτηση ενώπιον ολλανδικού δικαστηρίου,

β) Η Brigitte υπέβαλε αίτηση ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου.

Απαντήσεις:

Το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα διαζυγίου διέπεται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του εφαρμοστέου δικαίου στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (εφεξής "κανονισμός Ρώμη ΙΙΙ"). Ωστόσο, ο παρών κανονισμός δεν ισχύει σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Δεδομένου ότι δεν υπήρξε συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ σχετικά με την έγκριση του κανονισμού, η "ενισχυμένη συνεργασία" επελέγη ως η καλύτερη επιλογή για τη θέσπιση κανόνων που εφαρμόζονται σε θέματα διαζυγίου στην Ευρώπη. Η ενισχυμένη συνεργασία είναι δυνατή εάν τουλάχιστον 9 κράτη μέλη της ΕΕ συμφωνούν να εφαρμόσουν το μέτρο. Τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν, σύμφωνα με το άρθρο 331 της Συνθήκης

για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να συμμετέχουν σε ενισχυμένη συνεργασία σε μεταγενέστερο στάδιο.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετείχαν αρχικά στην εν λόγω ενισχυμένη συνεργασία (Ρώμη III) ήταν τα εξής 14: Βέλγιο, Βουλγαρία, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Αυστρία, Πορτογαλία, Ρουμανία και Σλοβενία.

Αργότερα, τα ακόλουθα κράτη προσχώρησαν στην ενισχυμένη συνεργασία:

- **Λιθουανία** (βλ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 21ης Νοεμβρίου 2012 · κανονισμός Ρώμη III που εφαρμόζεται από τις 22 Μαΐου 2014) ·
- **Ελλάδα** (βλέπε απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 27ης Ιανουαρίου 2014 · κανονισμός Ρώμη III που εφαρμόζεται από τις 29 Ιουλίου 2015) ·
- **Εσθονία** (βλέπε απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 10ης Αυγούστου 2016 · κανονισμός Ρώμη III που εφαρμόζεται από τις 11 Φεβρουαρίου 2018).

Για να δοθεί απάντηση στην ερώτηση 7, πρέπει να εξεταστεί το καθ' ύλη, κατά τόπο και rationetemporis πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Ρώμη III.

Ο Κανονισμός Ρώμη III

Καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1, ο κανονισμός "εφαρμόζεται σε περιπτώσεις σύγκρουσης δικαίων (*conflict of laws*), στο διαζύγιο και στον δικαστικό χωρισμό". Στο άρθρο 1 παράγραφος 2 διευκρινίζεται περαιτέρω ότι ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε θέματα όπως «η ύπαρξη, η εγκυρότητα ή η αναγνώριση γάμου», «οι περιουσιακές συνέπειες του γάμου» και οι υποχρεώσεις διατροφής.

Κατά τόπο πεδίο εφαρμογής. Τα δικαστήρια όλων των κρατών μελών της ΕΕ που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία είναι υποχρεωμένα να στηρίξουν τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε θέματα διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού στον κανονισμό Ρώμη III. Αυτά είναι: Τα ανωτέρω κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετείχαν αρχικά στην ενισχυμένη συνεργασία της Ρώμης III καθώς και τα τρία που εντάχθηκαν εκ των υστέρων.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί η "οικουμενική εφαρμογή" των εφαρμοστέων κανόνων του κανονισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού "Ο νόμος

που ορίζεται από τον παρόντα κανονισμό εφαρμόζεται είτε είναι ή όχι δίκαιο του συμμετέχοντος κράτους μέλους".

Ratione temporis πεδίο εφαρμογής. Ο κανονισμός εφαρμόζεται από τις 21 Ιουνίου 2012 στα αρχικά 14 συμμετέχοντα κράτη.

Το άρθρο 18, παράγραφος 1, ορίζει ότι "Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται μόνο στις αγωγές οι οποίες υποβάλλονται και στις συμφωνίες κατά την έννοια του άρθρου 5, οι οποίες συνάπτονται από τις 21 Ιουνίου 2012. Εντούτοις, μία συμφωνία επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου οποία έχει συναφθεί πριν από τις 21 Ιουνίου 2012, παράγει ομοίως έννομα αποτελέσματα, υπό ην προϋπόθεση ότι συνάδει με τα άρθρα 6 και 7. " Το άρθρο 18 παράγραφος 2 προσθέτει ότι "ο παρών κανονισμός δεν θίγει τις συμφωνίες επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου οι οποίες έχουν συναφθεί σύμφωνα με το δίκαιο του συμμετέχοντος κράτους μέλους, του οποίου το δικαστήριο έχει επιληφθεί της εκάστοτε υπόθεσης πριν από τις 21 Ιουνίου 2012."

Για τα κράτη που προσχωρούν στην ενισχυμένη συνεργασία σε μεταγενέστερο στάδιο, η ημερομηνία εφαρμογής καθορίζεται στη σχετική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (επομένως η Ρώμη III εφαρμόζεται στη Λιθουανία από τις 22 Μαΐου 2014 · στην Ελλάδα από τις 29 Ιουλίου 2015 και στην Εσθονία από τις 11 Φεβρουαρίου 2018).

Απάντηση 7α)

Το ολλανδικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί του διαζυγίου (η διεθνής δικαιοδοσία κρίνεται σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες IIα, βλ. απάντηση 2 ανωτέρω) δεν δεσμεύεται από τον κανονισμό Ρώμη III, δεδομένου ότι οι Κάτω Χώρες δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία. Ως εκ τούτου, ο κανόνας του εσωτερικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου των Κάτω Χωρών θα καθορίσει το εφαρμοστέο δίκαιο στο διαζύγιο.

Απάντηση 7β)

Όταν ένα γαλλικό δικαστήριο (διεθνής δικαιοδοσία αναγνωρίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες IIα, βλ. απάντηση 2 ανωτέρω) έχει επιληφθεί του διαζυγίου στην περίπτωση μας, θα ισχύουν οι κανόνες του κανονισμού Ρώμη III. Η Γαλλία είναι ένα από τα αρχικά 14 κράτη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία.

Ερώτηση 8: Σύμφωνα με ποιούς κανόνες θα καθοριστεί το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα διατροφής συζύγου/πρώην συζύγου και διατροφής τέκνου;

Για το σκοπό αυτής της ερώτησης υποθέτουμε

α) Η Brigitte άσκησε ενώπιον ολλανδικού δικαστηρίου,

β) Η Brigitte άσκησε προσφυγή ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου

Απαντήσεις:

Το άρθρο 15 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή προβλέπει ότι «το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται σύμφωνα με το πρωτόκολλο της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής (εφεξής «το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007») στα κράτη μέλη που δεσμεύονται από αυτό το Πρωτόκολλο.»

Εδώ έχουμε μια αρκετά ασυνήθιστη κατάσταση. Ένας κανονισμός της ΕΕ καθιστά απ'ευθείας το διεθνές δίκαιο της διάσκεψης της Χάγης, το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007, εφαρμοστέο στο πλαίσιο της νομοθεσίας της ΕΕ. Ο λόγος πίσω από αυτό το ασυνήθιστο βήμα είναι ότι η ΕΕ θέλησε να στηρίξει τη θέσπιση νέων κανόνων ομοιόμορφου δικαίου στον τομέα των κανόνων διατροφής που περιέχονται στο πρωτόκολλο της Χάγης. Η επανάληψη των εν λόγω κανόνων στο κείμενο του ενωσιακού κανονισμού, ακόμη και με την ίδια ακριβώς διατύπωση, θα μπορούσε να δυναμιτίσει τους νέους κανόνες της Χάγης και θα μπορούσε συνεπώς να είναι αντιπαραγωγική. Η χρήση των ίδιων «κανόνων εφαρμοστέου δικαίου» εντός και εκτός της Ευρώπης υπόσχεται ότι η νομολογία και η ερμηνεία αυτών των κανόνων θα βοηθήσουν στην εγκαθίδρυση ασφάλειας δικαίου στις διασυνοριακές σχέσεις για διατροφή.

Όπως συνάγεται από τη διατύπωση του άρθρου 15, δεν δεσμεύονται (επί του παρόντος) από το πρωτόκολλο της Χάγης όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ: η ΕΕ εντάχθηκε στο πρωτόκολλο της Χάγης χωρίς τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007

Καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1, το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 "καθορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακή σχέση, συγγένεια, γάμο ή αγχιστεία συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης διατροφής για τέκνο ανεξάρτητα από την οικογενειακή κατάσταση των γονέων του". Το ευρύ καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής αντιστοιχεί σε εκείνο του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή.

Κατά τόπο πεδίο εφαρμογής. Στο πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 έχει προσχωρήσει σήμερα (Φεβρουάριος 2017) ένα κράτος: η Σερβία (με επικύρωση) και ένας οργανισμός περιφερειακής οικονομικής ενοποίησης, η ΕΕ (με έγκριση). Ωστόσο, η ΕΕ προσχώρησε χωρίς τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (δηλ. Η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν δεσμεύονται από το

Πρωτόκολλο). Η δήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την προσχώρηση στο πρωτόκολλο αναφέρει ότι "Για τους σκοπούς της παρούσας δήλωσης, ο όρος "Ευρωπαϊκή Κοινότητα "δεν περιλαμβάνει τη Δανία, δυνάμει των άρθρων 1 και 2 του πρωτοκόλλου για τη θέση της Δανίας που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το Ηνωμένο Βασίλειο, δυνάμει των άρθρων 1 και 2 του πρωτοκόλλου για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, το οποίο προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας " (βλ. το διαδικτυακό τόπο της διάσκεψης της Χάγης " www.hcch.net ").

Κατά συνέπεια, 27 κράτη (26 κράτη μέλη της ΕΕ και Σερβία) δεσμεύονται επί του παρόντος από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί η "οικουμενική εφαρμογή" των εφαρμοστέων κανόνων δικαίου. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του πρωτοκόλλου «Το παρόν πρωτόκολλο εφαρμόζεται ακόμη και αν η εφαρμοστέα νομοθεσία είναι εκείνη μη συμβαλλόμενου κράτους».

Ratione temporis πεδίοεφαρμογής. Το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2013. Ωστόσο, από την 18η Ιουνίου 2011, είχε ήδη προσωρινά εφαρμοστεί εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με εξαίρεση τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο). Η Ευρωπαϊκή Ένωση έλαβε αυτή την ασυνήθιστη απόφαση προκειμένου να μην καθυστερήσει η εφαρμογή του κανονισμού για τη διατροφή του οποίου η έναρξη ισχύος (βλ. άρθρο 76 του κανονισμού) εξαρτάται από την εφαρμογή του πρωτοκόλλου της Χάγης του 2007 · βλ. τη δήλωση της ΕΕ, διαθέσιμη στο διαδικτυακό τόπο της διάσκεψης της Χάγης "www.hcch.net".

Η μεταβατική διάταξη του άρθρου 22 του πρωτοκόλλου προβλέπει ότι το ίδιο «δεν ισχύει για διατροφή που ζητείται σε ένα συμβαλλόμενο κράτος για περίοδο που προηγείται της έναρξης ισχύος του πρωτοκόλλου στο εν λόγω κράτος».

Απαντήσεις 8α) και β)

Και στις δύο περιπτώσεις, θα εφαρμοστεί το άρθρο 15 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή σε συνδυασμό με το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε θέματα διατροφής.

Ερώτηση 9: Ποιο θα ήταν το εφαρμοστέο δίκαιο στο διαζύγιο στην περίπτωση μας αν το διαζύγιο θα αποφασιστεί από γαλλικό δικαστήριο;

Απαντήσεις:

Όπως αναφέρεται στην απάντηση 7, το γαλλικό δικαστήριο θα εφαρμόσει τον κανονισμό Ρώμη III για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου στο διαζύγιο. Ελλείπει επιλογής δικαίου από τους διαδίκους, το άρθρο 8 του κανονισμού ορίζει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο είναι «το δίκαιο του κράτους:

(α) της συνήθους διαμονής των συζύγων κατά τον χρόνο υποβολής αγωγής στο δικαστήριο · ή, ελλείπει αυτής

(β) της τελευταίας συνήθους διαμονής των συζύγων, υπό την προϋπόθεση ότι η διαμονή αυτή δεν έπαυσε να υφίσταται ένα έτος και πλέον πριν από την υποβολή αγωγής στο δικαστήριο και εφόσον ο ένας εκ των συζύγων εξακολουθεί να διαμένει στο συγκεκριμένο κράτος αυτού κατά τον χρόνο υποβολής αγωγής στο δικαστήριο ή, ελλείπει αυτής

(γ) της ιθαγένειας των δύο συζύγων κατά τον χρόνο υποβολής αγωγής στο δικαστήριο · ή, ελλείπει αυτής

(δ) του επιληφθέντος δικαστηρίου "

Στην περίπτωση μας, οι σύζυγοι δεν έχουν τη συνήθη διαμονή τους στα ίδια κράτη. Δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 8 στοιχείο α) και, ως επόμενο βήμα, πρέπει να εξεταστεί το άρθρο 8 στοιχείο β). Το άρθρο 8 β) είναι η σχετική διάταξη για την περίπτωση μας: οι σύζυγοι είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους στη Γαλλία, έπαυσαν να διαμένουν λιγότερο από 1 χρόνο πριν, ενώ ο Karel εξακολουθεί να διαμένει στη Γαλλία. Ως εκ τούτου, το εφαρμοστέο δίκαιο θα είναι το γαλλικό δίκαιο.

Ερώτηση 10: Ποιο θα είναι το εφαρμοστέο δίκαιο για:

α) τη διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου

β) διατροφή παιδιών

αν οι αγωγές έπρεπε να κριθούν από γαλλικό δικαστήριο;

Απαντήσεις:

Όπως προαναφέρθηκε, το γαλλικό δικαστήριο θα καθορίσει το εφαρμοστέο δίκαιο για τη διατροφή σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή σε συνδυασμό με το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007.

α) Όσον αφορά τη διατροφή του συζύγου / πρώην συζύγου, εφαρμόζεται ο γενικός κανόνας του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου, δηλαδή "η διατροφή διέπεται από το δίκαιο του κράτους συνήθους διαμονής του δικαιούχου". Δεδομένου ότι η Brigitte έχει τη συνήθη διαμονή της στις Κάτω Χώρες, θα

εφαρμοστεί ο ολλανδικός νόμος. Ωστόσο, το πρωτόκολλο παρέχει μια άλλη δυνατότητα για διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου στο άρθρο 5. Ένας διάδικος μπορεί να αντιταχθεί στην εφαρμογή του γενικού κανόνα του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου εάν "το δίκαιο άλλου κράτους, ιδίως του κράτους της τελευταίας κοινής διαμονής τους, έχει στενότερη σχέση με τον γάμο. Στην περίπτωση αυτή ισχύει το δίκαιο αυτού του άλλου κράτους. "

Το αν ο γάμος έχει ή δεν έχει «στενότερη σύνδεση» με άλλο δίκαιο είναι ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί λεπτομερώς σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Σημειώστε ότι δεν υπάρχει νομολογία του ΔΕΕ για την ερμηνεία μιας "στενότερης σύνδεσης". Η συμβολή στην ερμηνεία της διατύπωσης του πρωτοκόλλου της Χάγης του 2007 είναι η κατωτέρω επεξηγηματική έκθεση.

Σημειώστε: Κάθε σύμβαση της Χάγης (καθώς και το πρωτόκολλο της Χάγης) συνοδεύεται από επεξηγηματική έκθεση, η οποία στοχεύει στην παροχή πληροφοριών σχετικά με την έννοια που επιδιώκουν οι διπλωματικοί αντιπρόσωποι των κρατών που υιοθετούν το συγκεκριμένο μέσο της Χάγης.

Στην περίπτωσή μας, από τα λίγα γνωστά στοιχεία, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο γάμος έχει στενή σχέση τόσο με το δίκαιο των Κάτω Χωρών όσο και με το δίκαιο της Γαλλίας. Το ζευγάρι είχε αρχικά κατοικήσει στην Ολλανδία και παντρεύτηκε εκεί. Ένας σύζυγος έχει ολλανδική ιθαγένεια και το τέκνο έχει επίσης ένα ολλανδικό διαβατήριο. Από την άλλη πλευρά, το ζευγάρι έζησε μαζί για σχεδόν 7 χρόνια στη Γαλλία και η Γαλλία ήταν η τελευταία κοινή συνήθης διαμονή τους. Εάν ένα από τα μέρη αντιταχθεί στην εφαρμογή του ολλανδικού νόμου στην περίπτωσή μας και ζητήσει την εφαρμογή του γαλλικού νόμου, είναι πιθανό το δικαστήριο να συμπεράνει ότι η γαλλική νομοθεσία έχει στενότερη σχέση με τον γάμο. Πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 5 εφαρμόζεται μόνο εάν ένα από τα μέρη αντιταχθεί στην εφαρμογή του άρθρου 3.

Σημειώστε: Η αναφορά στην "τελευταία κοινή διαμονή" του άρθρου 5 του πρωτοκόλλου δεν αποτελεί τεκμήριο, αλλά απλώς μια ένδειξη της σημαντικής συνάφειας την οποία το δίκαιο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής είναι ενδεχόμενο να έχει με το γάμο. Η διατύπωση του άρθρου 5 δεν αποκλείει ότι ένας νόμος διαφορετικός από εκείνον της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής μπορεί να έχει στενότερη σχέση με τον γάμο (βλ. περαιτέρω Επεξηγηματική Έκθεση του Πρωτοκόλλου της Χάγης του 2007, παρ. 86 και επ. στονηλεκτρονικό διαδικτυακό τόπο της διάσκεψης της Χάγης: www.hcch.net με τίτλο "Κείμενα", στη συνέχεια "Συμβάσεις" και κατόπιν "Πρωτόκολλο της

23ης Νοεμβρίου 2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής".

β) Για τη διατροφή τέκνων, το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 προβλέπει ειδικούς κανόνες στο άρθρο 4 (βλ. άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α)) σχετικά με τις υποχρεώσεις διατροφής των γονέων έναντι των παιδιών τους. Η σκέψη πίσω από τον κανόνα αυτόν είναι να προστατεύσει μια ομάδα προνομιούχων δικαιούχων προσφέροντας δύο σειρές με επιπλέον επιλογές, η κάθε μια για το εφαρμοστέο δίκαιο. Σε περίπτωση που ο δικαιούχος δεν είναι σε θέση να επιτύχει διατροφή σύμφωνα με το αρχικά εφαρμοστέο δίκαιο, θα εφαρμοστεί η επόμενη επιλογή. Εάν ο δικαιούχος δεν είναι σε θέση να επιτύχει τη διατροφή ούτε σύμφωνα με το δίκαιο αυτό, θα εφαρμοστεί η τρίτη και τελευταία επιλογή.

Συνιστάται η προσεκτική μελέτη του άρθρου 4 για να γίνει κατανοητός ο μηχανισμός. Μια ιδιαιτερότητα που καθιστά δυσχερή την κατανόηση της πρότασης κατά την πρώτη ανάγνωση είναι ότι το άρθρο 4 περιέχει δύο διαφορετικές σειρές επιλογών, η κάθε μία με τρεις επιπλέον επιλογές:

"Σειρά επιλογής I" (συνήθης διαμονή του δικαιούχου / *lexfori* / κοινή ιθαγένεια)

Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι εκείνο της συνήθους διαμονής του δικαιούχου, άρθρο 3· αν ο δικαιούχος δεν είναι σε θέση με βάση το δίκαιο της συνήθους διαμονής του να επιτύχει διατροφή, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του *forum*, άρθρο 4 παράγραφος 2· και, τέλος, αν ο δικαιούχος δεν μπορεί να επιτύχει διατροφή σύμφωνα με το δίκαιο αυτό, το εφαρμοστέο δίκαιο θα είναι εκείνο της κοινής ιθαγένειας (ή διαμονής, βλ. άρθρο 9) του οφειλέτη και του δικαιούχου, εάν υπάρχει, άρθρο 4 παράγραφος 4.

"Σειρά επιλογής II" (*lexfori* / συνήθης διαμονή του δικαιούχου / κοινή ιθαγένεια)

Σε περίπτωση που ο δικαιούχος προσφύγει στο δικαστήριο του κράτους της συνήθους διαμονής του οφειλέτη, και μόνο στην περίπτωση αυτή, αντιστρέφονται τα δύο πρώτα βήματα της "Επιλογής I" όπως περιγράφεται ανωτέρω. Ως εκ τούτου, το δίκαιο που εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο στην αγωγή διατροφής τέκνου είναι η *lexfori*, άρθρο 4 παράγραφος 3· εάν ο δικαιούχος δεν είναι, με βάση τη *lexfori*, σε θέση να επιτύχει διατροφή, εφαρμόζεται το δίκαιο της συνήθους διαμονής του δικαιούχου, άρθρο 4 παράγραφος 3· και, τέλος, αν ο δικαιούχος δεν μπορεί να επιτύχει διατροφή σύμφωνα με το δίκαιο αυτό, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι εκείνο της κοινής ιθαγένειας (ή διαμονής, βλ. άρθρο 9) του οφειλέτη και του δικαιούχου, εάν υπάρχει, άρθρο 4 παράγραφος 4.

Στην περίπτωση μας, εάν η Brigitte προσφύγει στο γαλλικό δικαστήριο για τη διατροφή του τέκνου, προσφεύγει στο δικαστήριο του κράτους της συνήθους διαμονής του οφειλέτη και εφαρμόζεται η "Σειρά επιλογήςII". Ως εκ τούτου, το εφαρμοστέο δίκαιο στην απαίτηση διατροφής τέκνου είναι ηlexfori, δηλαδή το γαλλικό δίκαιο (άρθρο 4 παράγραφος 3). Σε περίπτωση που το παιδί δεν είναι σε θέση να επιτύχει διατροφή σύμφωνα με το γαλλικό δίκαιο, το δικαστήριο θα εφαρμόσει, ως δεύτερο βήμα, το δίκαιο της συνήθους διαμονής του δικαιούχου, εδώ κατά το άρθρο 4 παράγραφος 3 εφαρμοστέο δίκαιο θα είναι το ολλανδικό δίκαιο. Τέλος, σε περίπτωση που ο δικαιούχος δεν είναι σε θέση να επιτύχει τη διατροφή βάσει του ολλανδικού δικαίου, εφαρμόζεται το άρθρο 4 παράγραφος 4. Στην περίπτωση μας, αυτό θα σήμαινε ότι θα εφαρμοζόταν το σλοβενικό δίκαιο, που είναι το δίκαιο της κοινής ιθαγένειας του πατέρα και του παιδιού.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ερμηνεία των κανόνων του πρωτοκόλλου της Χάγης του 2007, βλ. την επεξηγηματική έκθεση που συντάχθηκε από τον Andrea Bonomi, στον ηλεκτρονικό διαδικτυακό τόπο της διάσκεψης της Χάγης: www.hcch.net, υπό "Κείμενα", μετά «Συμβάσεις» και στη συνέχεια «Πρωτόκολλο της 23 Νοεμβρίου 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής».

Ερώτηση 11: Θα ήταν διαφορετικό το εφαρμοστέο δίκαιο εάν έπρεπε να αποφασίσει ένα ολλανδικό δικαστήριο για :

α) διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου

β) διατροφή παιδιού;

Απάντηση:

α) Όσον αφορά τη διατροφή του συζύγου / πρώην συζύγου, δεν επέρχεται καμία αλλαγή σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε περίπτωση που η Brigitte ασκήσει αγωγή ενώπιον ολλανδικού δικαστηρίου.

β) Σε περίπτωση διατροφής τέκνου, η προσφυγή στο ολλανδικό δικαστήριο αλλάζει το εφαρμοστέο δίκαιο. Τώρα που η απαίτηση δεν έχει πλέον ασκηθεί στο κράτος της συνήθους διαμονής του οφειλέτη, εφαρμόζεται η "Σειρά επιλογήςI". Αυτό σημαίνει ότι το δίκαιο που εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο στη διατροφή του τέκνου είναι εκείνο του κράτους της συνήθους διαμονής του δικαιούχου, δηλαδή του ολλανδικού δικαίου, σύμφωνα με το άρθρο 3. Εάν σύμφωνα με το δίκαιο αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί διατροφή, το

δικαστήριο θα χρησιμοποιήσει τη δεύτερη δυνατότητα, το άρθρο 4 παράγραφος 2. Αυτό το βήμα, ωστόσο, οδηγεί τώρα στο ίδιο δίκαιο με το πρώτο βήμα, δεδομένου ότι *lex fori* είναι και πάλι το ολλανδικό δίκαιο. Μόνο η τρίτη σειρά επιλογή θα μας δώσει ένα πρόσθετο εφαρμοστέο δίκαιο, δηλαδή το δίκαιο της Σλοβενίας, ως το δίκαιο της κοινής ιθαγένειας του πατέρα και του παιδιού, άρθρο 4 παράγραφος 4.

Ερώτηση 12: Ας υποθέσουμε ότι η Brigitte και ο Karel είχαν αποφασίσει στα τέλη του 2016, όταν και οι δύο εξακολουθούσαν να έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Γαλλία, να προβούν σε συμφωνία για την επιλογή του δικαστηρίου και το εφαρμοστέο δίκαιο για να μειώσουν τις πιθανότητες μελλοντικών διαφορών. Θα μπορούσαν να συμφωνήσουν με δεσμευτικό τρόπο για τα ακόλουθα θέματα;

Ποια δικαστήρια και ποιο δίκαιο θα μπορούσαν να έχουν επιλέξει; Σημειώστε τις σχετικές διατάξεις.

α) Επιλογή δικαστηρίου για το διαζύγιο

β) Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου στο διαζύγιο

γ) Επιλογή δικαστηρίου για διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου

δ) Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου για τη διατροφή του συζύγου / πρώην συζύγου

ε) Επιλογή δικαστηρίου για διατροφή τέκνου

στ) Επιλογή εφαρμοστέου δικαίου για διατροφή τέκνου.

Απαντήσεις:

A') Επιλογή δικαστηρίου για το διαζύγιο

Ο κανονισμός Βρυξέλλες Ιαδεν επιτρέπει την επιλογή δικαστηρίου. Η εισαγωγή μιας διάταξης περί επιλογής δικαστηρίου προτάθηκε στη συζήτηση για την αναδιατύπωση των Βρυξελλών Ια. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα πρόταση αναδιατύπωσης διατηρεί το *status quo* όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία σε γαμικές διαφορές.

B') Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου στο διαζύγιο

Ο κανονισμός Ρώμη ΙΙΙ επιτρέπει την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου στο διαζύγιο. Ωστόσο, οι σύζυγοι δεν είναι ελεύθεροι να επιλέξουν ένα δίκαιο,

πρέπει να επιλέξουν ένα από τα δίκαια που αναφέρονται στο άρθρο 5 του κανονισμού. Τα δίκαια από τα οποία μπορούν να επιλέξουν είναι:

"(α) το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης · ή

(β) το δίκαιο του κράτους της τελευταίας συνήθους διαμονής των συζύγων, υπό την προϋπόθεση ότι ένας εξ αυτών εξακολουθεί να διαμένει εκεί κατά το χρόνο της σύναψης της σύμβασης · ή

(γ) το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης · ή

(δ) το δίκαιο του δικάζοντος δικαστηρίου. "

Στην περίπτωση μας, τα μέρη θα μπορούσαν επομένως να επιλέξουν:

- το γαλλικό δίκαιο ως δίκαιο του κράτους συνήθους διαμονής κατά τη σύναψη της συμφωνίας, άρθρο 5 στοιχείο α) του κανονισμού Ρώμη III ·

- το ολλανδικό δίκαιο ως το δίκαιο του κράτους υπηκοότητας ενός από τους συζύγους (Brigitte) κατά το χρόνο σύναψης της συμφωνίας, άρθρο 5 στοιχείο γ) ·

- το σλοβενικό δίκαιο ως το δίκαιο του κράτους ιθαγένειας ενός από τους συζύγους (Karel) κατά το χρόνο σύναψης της συμφωνίας, άρθρο 5 στοιχείο γ).

Για τις προϋποθέσεις μιας έγκυρης συμφωνίας, βλ. Άρθρα 6 και 7 του κανονισμού.

Γ') Επιλογή δικαστηρίου για διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου

Ο Κανονισμός της ΕΕ περί διατροφής επιτρέπει στους συζύγους να συμφωνούν ότι το δικαστήριο ή τα δικαστήρια συγκεκριμένου κράτους μέλους της ΕΕ θα έχουν δικαιοδοσία σε θέματα διατροφής συζύγου / πρώην συζύγου (βλ. Άρθρο 4 του κανονισμού). Μόνον οι επιλογές που αναφέρονται ρητά στο άρθρο 4 μπορούν να επιλεγούν.

Οι διάδικοι μπορούν να επιλέξουν:

«(α) το δικαστήριο ή τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή ένας εκ των διαδίκων ·

(β) το δικαστήριο ή δικαστήρια του κράτους μέλους της ιθαγένειας ενός των διαδίκων ·

(γ) όσον αφορά υποχρεώσεις διατροφής μεταξύ συζύγων ή πρώην συζύγων:

1. (i) το αρμόδιο για τις γαμικές τους διαφορές δικαστήριο · ή

2. (ii) το δικαστήριο ή τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους.»

Στην περίπτωση μας, οι σύζυγοι θα μπορούσαν να έχουν επιλέξει:
- το δικαστήριο ή τα δικαστήρια **της Γαλλίας** ως το κράτος στο οποίο και οι δύο είχαν τη συνήθη διαμονή τους κατά το χρόνο σύναψης της συμφωνίας, άρθρο 4 στοιχείο α) ·

- το δικαστήριο ή τα δικαστήρια **των Κάτω Χωρών** ως κράτος του οποίου την ιθαγένεια έχει ένα από τα μέρη (Brigitte), το στοιχείο β) ·

- το δικαστήριο ή τα δικαστήρια **της Σλοβενίας** ως κράτος του οποίου ο ένας από τους διαδίκους (Karel) έχει την ιθαγένεια, άρθρο β) ·

Το άρθρο 4 στοιχείο γ) δεν θα προσέφερε πρόσθετη επιλογή φόρουμ στην περίπτωση μας.

Για τις προϋποθέσεις μιας έγκυρης συμφωνίας, βλ. Άρθρο 4 παράγραφος 2 του κανονισμού.

Δ') Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου στη διατροφή συζύγου / πρώην συζύγου

Οι εφαρμοστέοι κανόνες είναι το άρθρο 15 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή σε συνδυασμό με το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007. Το άρθρο 8 του πρωτοκόλλου επιτρέπει στο δικαιούχο και τον οφειλέτη να επιλέξει εφαρμοστέο δίκαιο για εκπλήρωση της υποχρέωσης διατροφής μεταξύ των ακόλουθων επιλογών:

"α) το δίκαιο οποιουδήποτε Κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ένας από τους διαδίκους κατά το χρόνο του καθορισμού ·

β) το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ένας από τους διαδίκους κατά το χρόνο του καθορισμού.

γ) το δίκαιο το οποίο έχουν ορίσει οι διάδικοι ως εφαρμοστέο στις περιουσιακές τους σχέσεις ή το πράγματι εφαρμοζόμενο δίκαιο·

δ) το δίκαιο το οποίο έχουν ορίσει οι διάδικοι ως εφαρμοστέο στο διαζύγιο ή το δικαστικό χωρισμό τους ή το πράγματι εφαρμοζόμενο δίκαιο».

Στην περίπτωση μας, οι σύζυγοι θα μπορούσαν έτσι να επιλέξουν:

- το **ολλανδικό δίκαιο** ως το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας ενός από τους συζύγους (Brigitte) κατά τον χρόνο καθορισμού του, άρθρο 8 στοιχείο α) ·

- Το **σλοβενικό δίκαιο** ως το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας ενός από τους συζύγους (Karel) κατά το χρόνο καθορισμού του, άρθρο 8 στοιχείο α).

- το **γαλλικό δίκαιο** ως το δίκαιο του κράτους συνήθους διαμονής κατά το χρόνο καθορισμού του, το άρθρο 8 στοιχείο β) του κανονισμού Ρώμη III.

Το άρθρο 8 στοιχείο γ) και δ) είναι απίθανο να οδηγήσει στην εφαρμογή άλλου δικαίου στην κατάσταση που επικρατούν τα μέρη κατά τη στιγμή της σύναψης της συμφωνίας.

(Επιπλέον, ο νέος κανονισμός σχετικά με το καθεστώς των γαμικών περιουσιακών στοιχείων της ΕΕ, ο οποίος εφαρμόζεται στα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα αυτόν από τις 29 Ιανουαρίου 2019, δεν θα μπορούσε να προσφέρει σύνδεση με άλλο δίκαιο σχετικά με τη διαμονή ή την ιθαγένεια ενός των διαδίκων (βλ. άρθρο 22 του κανονισμού) και το εφαρμοστέο δίκαιο ελλείψει επιλογής θα είναι το δίκαιο του κράτους της πρώτης κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων μετά τη σύναψη του γάμου).

Ε΄) Επιλογή δικαστηρίου για διατροφή τέκνου

Ο κανονισμός περί διατροφής της ΕΕ απαγορεύει ρητά την επιλογή δικαστηρίου για τη διατροφή τέκνων (βλ. Άρθρο 4 παράγραφος 3 του κανονισμού).

ΣΤ΄) Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου για τη διατροφή τέκνου

Το ζεύγος δεν θα μπορούσε επίσης να συμπεριλάβει στη σύμβασή του δεσμευτική επιλογή δικαίου που ισχύει για τη διατροφή των τέκνων (βλ. Άρθρο 8 παράγραφος 3 του πρωτοκόλλου της Χάγης του 2007).

Πρέπει να σημειωθεί ότι είναι δυνατή "ad hoc επιλογή" της *lex fori* ως εφαρμοστέου δικαίου για τη διατροφή σύμφωνα με το άρθρο 7 του πρωτοκόλλου της Χάγης του 2007. Φυσικά αυτό δεν θα βοηθήσει το ζευγάρι στην περίπτωση μας όταν θέλουν να καθορίσουν το εφαρμοστέο δίκαιο σε μια ενδεχόμενη διαμάχη στο μακροπρόθεσμο μέλλον.

Υπόθεση II: (Εκτέλεση)

Η Laura με ισπανική ιθαγένεια και ο Andres (ισπανός) πήραν διαζύγιο μετά από 13 χρόνια γάμου στο Λονδίνο, όπου είχαν τη συνήθη διαμονή τους από το 2007. Με την απόφαση διαζυγίου της 3ης Ιουνίου 2016, το δικαστήριο του Λονδίνου διατάσσει μεταξύ άλλων τον Andres να καταβάλει στη Laura, η οποία είναι έγκυος, μηνιαία διατροφή £ 1200. Η Laura μετακομίζει στην Ισπανία τον Ιούνιο του 2016, όπου η κόρη τους Christina γεννιέται την 1η Δεκεμβρίου 2016. Δεδομένου ότι ο Andres αρνείται όχι μόνο να πληρώσει τη διατροφή που ορίζεται στην απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά αρνείται επίσης να δώσει στη Laura οικονομική υποστήριξη για τη Christina, απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου (που εκδόθηκε στις 2 Απριλίου 2017) διέταξε τον Andres να καταβάλλει μηνιαία διατροφή τέκνου ύψους 330 ευρώ. Ο Andres ζει τώρα στο Βέλγιο, όπου εργάζεται στις Βρυξέλλες και είναι κύριος ακίνητης περιουσίας στη Δανία.

Ερώτηση 1: Θα μπορέσει η Laura να εκτελέσει τόσο την απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και την ισπανική απόφαση βάσει του κανονισμού περί διατροφής στην ΕΕ στο Βέλγιο και τη Δανία; Εάν ναι, ποιες διατάξεις θα εφαρμοστούν;

Απάντηση

Εδώ πρέπει να συζητηθεί το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή. Η εκτέλεση απόφασης διατροφής συζύγου ή πρώην συζύγου ή τέκνων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Αυτό που ζητείται είναι η εκτέλεση υποχρέωσης διατροφής που απορρέει από τη συγγένεια και από το γάμο κατά την έννοια του άρθρου 1 του κανονισμού. Ούτε το κατά τόπο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού δημιουργεί δυσκολίες. Η απόφαση εκδόθηκε στα κράτη μέλη της ΕΕ στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός και πρόκειται να εκτελεσθεί σε δύο κράτη μέλη της ΕΕ (Βέλγιο και Δανία) στα οποία επίσης ισχύει ο κανονισμός. Είναι αυτονόητο επίσης ότι δεν υπάρχουν προβλήματα ως προς το *ratione temporis* πεδίο εφαρμογής. Η διαδικασία άρχισε πολύ μετά την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού.

Όσον αφορά την εκτέλεση απόφασης βάσει του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο κανονισμός περιέχει δύο δέσμες εκτελεστικών διατάξεων. Για αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος της ΕΕ που δεσμεύεται από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007, ο κανονισμός καταργεί το "exequatur". Οι διατάξεις για την εκτέλεση ρυθμίζονται στο κεφάλαιο IV, τμήμα 1 του κανονισμού. Για τα κράτη μέλη της

ΕΕ που δεν δεσμεύονται από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007, ο κανονισμός προβλέπει διατάξεις (σε σύγκριση με τους προγενέστερους κανόνες) επιταχυνόμενης και απλουστευμένης εκτέλεσης, αλλά διατηρεί την ανάγκη για "exequatur". Αυτό ρυθμίζεται στο κεφάλαιο IV, τμήμα 2 του κανονισμού.

Βλ. Άρθρο 16 του κανονισμού που ορίζει ότι «το τμήμα 1 εφαρμόζεται στις αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος που δεσμεύεται από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007» και ότι «το τμήμα 2 εφαρμόζεται στις αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος που δεν δεσμεύεται από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007».

Όπως ελέγχθη ως προς το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή, επί του παρόντος δύο κράτη μέλη της ΕΕ, συγκεκριμένα το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία, δεν συμμετέχουν στην εφαρμογή του πρωτοκόλλου της Χάγης του 2007.

Κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί η απάντηση στο πρώτο ερώτημα ως εξής:

Εκτέλεση της απόφασης του Ηνωμένου Βασιλείου στο Βέλγιο

Υπό την προϋπόθεση ότι η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου είναι όντως απόφαση σχετικά με τη διατροφή συζύγου κατά την έννοια του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής (βλ. Ανωτέρω), οι διατάξεις περί εφαρμογής του κεφαλαίου IV, τμήμα 2 του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής ισχύουν για την εκτέλεση της απόφασης στο Βέλγιο.

Εκτέλεση της απόφασης του Ηνωμένου Βασιλείου στη Δανία

Το ίδιο ισχύει και για την εκτέλεση της απόφασης στη Δανία: θα ισχύουν οι διατάξεις περί εφαρμογής του κεφαλαίου IV, τμήμα 2 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή.

Εκτέλεση της ισπανικής απόφασης στο Βέλγιο

Για την εκτέλεση της ισπανικής απόφασης, ισχύουν οι διατάξεις περί εφαρμογής του κεφαλαίου IV, τμήμα 1 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή. Δηλαδή, η ισπανική απόφαση θα εκτελεσθεί χωρίς να απαιτείται η κήρυξη εκτελεστότητας, δηλαδή θα εκτελείται στο Βέλγιο σαν να ήταν απόφαση που εκδόθηκε από βελγικό δικαστήριο. Ωστόσο, για να καταστεί η απόφαση της Ισπανίας "ευανάγνωστη" για τις αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές στο Βέλγιο, πρέπει να προσκομισθούν ορισμένα έγγραφα, συμπεριλαμβανομένου του συμπληρωμένου εντύπου του κανονισμού του παραρτήματος I (βλ. Άρθρο 20).

Εκτέλεση της ισπανικής απόφασης στη Δανία

Το ίδιο ισχύει και για την εκτέλεση της ισπανικής απόφασης στη Δανία: ισχύουν οι διατάξεις περί εφαρμογής του κεφαλαίου IV, τμήμα 1, της ΕΕ για τη διατροφή.

Το γεγονός ότι ο κανονισμός εφαρμόζεται μόνο εν μέρει στη Δανία (βλ. Παραπάνω για λεπτομέρειες του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού) και ότι το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 δεν εφαρμόζεται στη Δανία, μπορεί να προκαλέσει σύγχυση. Μια υπερβολικά βιαστική απάντηση στο ερώτημα αυτό θα μπορούσε να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι διατάξεις εφαρμογής του κεφαλαίου IV, του τμήματος 2 του κανονισμού θα ισχύουν για την εκτέλεση της ισπανικής απόφασης στη Δανία. Ωστόσο, μια απόφαση που εκδόθηκε σήμερα σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ που δεσμεύεται από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007, όπως η ισπανική απόφαση, θα είναι εκτελεστή σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ χωρίς την ανάγκη κήρυξης exequatur.

Ερώτηση 2: Ας υποθέσουμε ότι το δικαστήριο του Λονδίνου, αντί να διατάξει την καταβολή της μηνιαίας διατροφής, διέταξε με την απόφαση του τον Andresna καταβάλει στη Laura ένα κατ' αποκοπή ποσό 140 000 λιρών στερλινών. Θα μπορούσε η απόφαση αυτή να είναι εκτελεστή στο Βέλγιο και τη Δανία βάσει του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής;

Απάντηση

Όσον αφορά την απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου που διατάσσει την καταβολή ενός κατ' αποκοπήν ποσού στο πλαίσιο αποφάσεως που αποφαίνεται για το διαζυγίο, το ερώτημα είναι αν πρόκειται για απόφαση για "διατροφή" κατά την έννοια του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κλήθηκε να εξετάσει ένα τέτοιο ζήτημα στην υπόθεση VandenBoogaard κατά Laumen (C 220/95, βλ. παρακάτω). Η υπόθεση αφορούσε την ερμηνεία της έννοιας "διατροφή" στο πλαίσιο της τότε σύμβασης των Βρυξελλών, η οποία κατέστη αργότερα Κανονισμός Βρυξέλλες I, ο οποίος έχει πλέον αντικατασταθεί όσον αφορά τη διατροφή από τον κανονισμό της ΕΕ για τη διατροφή. Η νομολογία σχετικά με την ερμηνεία του όρου "διατροφή" εξακολουθεί να είναι συναφής.

Η βρετανική απόφαση για καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού θεωρείται ότι συνιστά "διατροφή" εάν από τη συλλογιστική της απόφασης προκύπτει ότι το ποσό "έχει προβλεφθεί για να επιτρέψει" στη Laura να "εξασφαλίσει" τη διατροφή της ή ότι "οι πόροι κάθε συζύγου ελήφθησαν υπόψη κατά τον καθορισμό του ποσού του". Η υπόθεση II δεν παρέχει επαρκείς πληροφορίες για να δοθεί απάντηση στην ερώτηση αυτή.

ΔΕΕ (ΔΕΚ) - Απόφαση της 27.2.1997 - *VandenBoogaard κατά Laumen (C-220/95)*

Στην προκειμένη υπόθεση, το Δικαστήριο έπρεπε να αποφανθεί εάν μια «απόφαση που εκδόθηκε στο πλαίσιο διαζυγίου με την οποία διατάσσεται η καταβολή κατ'αποκοπή ποσού και η μεταβίβαση της κυριότητας ορισμένων περιουσιακών στοιχείων από έναν από τους διαδίκους» θα μπορούσε να θεωρηθεί ως απόφαση "περί διατροφής" που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι "αν το σκεπτικό μιας απόφασης που εκδόθηκε στο πλαίσιο διαζυγίου καταδεικνύει ότι το ποσό που χορηγεί έχει ως σκοπό να επιτρέψει στον σύζυγο να διασφαλίσει τη διατροφή του ή αν οι ανάγκες και οι πόροι του κάθε συζύγου λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του ύψους του, η απόφαση θα αφορά τη διατροφή". Αν το ποσό «αφορά αποκλειστικά την κατανομή περιουσιακών στοιχείων μεταξύ των συζύγων, η απόφαση αφορά τα περιουσιακά δικαιώματα που απορρέουν από γαμικές σχέσεις και συνεπώς δεν θα είναι εκτελεστή βάσει της Σύμβασης των Βρυξελλών». Μια απόφαση που αφορά και τα δύο αυτά πράγματα, υπενθύμισε το Δικαστήριο ότι «μπορεί να εκτελεστεί εν μέρει, σύμφωνα με το άρθρο 42 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, εφόσον καταδεικνύει σαφώς τους σκοπούς στους οποίους αντιστοιχούν τα διάφορα μέρη της δικαστικής απόφασης».

Ερώτηση 3: Θα λάμβανε η Laura βοήθεια από την κεντρική αρχή βάσει του κανονισμού της ΕΕ περί διατροφής κατά την εκτέλεση της ισπανικής απόφασης διατροφής παιδιού στο Βέλγιο ή τη Δανία;

Απάντηση

Η απάντηση είναι ναι στην περίπτωση εκτέλεσης στο Βέλγιο, και όχι στην εκτέλεση στη Δανία. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω (βλ. σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή), ο κανονισμός της ΕΕ για τη διατροφή δεν εφαρμόζεται πλήρως στη Δανία. Το κεφάλαιο VII, σχετικά με τη συνεργασία της Κεντρικής Αρχής, δεν εφαρμόζεται στη Δανία.

Για την εκτέλεση της ισπανικής απόφασης στο Βέλγιο, η Laura μπορεί να υποβάλει αίτηση στην ισπανική κεντρική αρχή (δηλ. στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους διαμονής της, άρθρο 55 του κανονισμού) σύμφωνα με το

άρθρο 56 του κανονισμού της ΕΕ για τη διατροφή. Το αναγκαίο περιεχόμενο της αίτησης παρατίθεται στο άρθρο 57. Σύμφωνα με το άρθρο 58, η κεντρική αρχή θα επικουρεί τον αιτούντα διασφαλίζοντας ότι η αίτηση συνοδεύεται από όλα τα απαραίτητα έγγραφα και πληροφορίες και στη συνέχεια διαβιβάζοντας την αίτηση στην κεντρική αρχή του άλλου κράτους, στην περίπτωση μας το Βέλγιο.

Σημειώστε: Μια σημαντική καινοτομία στον κανονισμό της ΕΕ για τη διατροφή είναι γενικά η δωρεάν διαδικασία για τη διατροφική πέραν των συνόρων με τη βοήθεια της κεντρικής αρχής (βλ. άρθρο 46 του κανονισμού).

This publication has been produced with the financial support of the Civil Justice Programme 2014-2020 of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of ERA and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.